"Laž ko laž" ilustracije u tehnici kolaža

Pešut, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:122:755823

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

University North Digital Repository

Sveučilište
Sjever

Završni rad br. 130/MED/2020

Laž ko laž

Matea Pešut, 0130/2013

Koprivnica, rujan 2020. godine

Sveučilište Sjever

Medijski dizajn

Završni rad br. 130/MED/2020

Laž ko laž

Student

Matea Pešut, 0130/2013

Mentor

doc. art. Iva Matija Bitanga

Koprivnica, rujan 2020. godine

Predgovor

Nakon stečenog znanja, studirajući, na Sveučilištu Sjever, želja mi je završni rad prikazati u obliku kreativnog procesa jer, više-manje, svaki kolegij je zahtijevao jednu vrstu kreativnog procesa kako bi uopće ispunili tj. bili zadovoljni konačnim rezultatom. Mnoštvo različitih emocija i stavova možemo vidjeti u rezultatima kreativnog procesa pojedinca, zavisi kakva poruka želi biti prenesena. Kolaž koji je u mom slučaju zbir izrezanih fotografija i ilustracija predstavljenih u časopisima, prikazuje jednu cjelinu sastavljenu od malih dijelova sa socijalnom porukom o modernom društvu. Knjiga kao motiv, kao medij, časopis kao alat, također medij, savršeno su se uklopili u moj kreativni proces stvaranja tj. prenošenja određene poruke. Ništa to ne bi bilo moguće bez instrukcija profesora koji su nesebično dijelili svoje vrijeme i iskustvo. Najviše se želim zahvaliti svojoj mentorici koja mi je pokazala slobodu izražavanja, imala otvoren i poseban pristup prema svojim studentima putem predavanja na kolegijima te na usmjeravanju kroz moj završni rad.

Sažetak

Pojavom antiutopijskog romana „Vrli novi svijet“ otvorile su se mnoge filozofske teze te su filozofi kao i teoretičari imali puno sadržaja za razglabati. Jedan, na prvi pogled, savršen svijet skoro pa opisuje svakodnevnicu u kojoj živimo. Medij, kao glavno sredstvo prenošenja poruke, danas služi i kao odgajanje zajednice. Većinu poruka primamo putem osjetila vida, zato i jesmo bombardirani razno raznim reklamama i propagandama.

Kolaž tehnika, dijelovi izrezani iz medija koji na kraju čine jedan medij, kao da ima jedan suživot sa temom romana i današnjicom. Područje likovne umjetnosti, koje seže korijene iz prošlosti a najbolje je opisano za vrijeme Pop art razdoblja, savršeno se uklopilo kao sredstvo prenošenja moje poruke, moje interpretacije romana i opis društva u kojem se krećemo.

Ključne riječi: Vrli novi svijet, medij, kolaž tehnika, antiutopijski roman, moderno društvo, pop art, propaganda

Sadržaj

1. UVOD 8
2. KOLAŽ 10
2.2. TEHNIKA KOLAŽ U UMJETNOSTI 11
3. POP ART 14
4. VRLI NOVI SVIJET (O AUTORU I DJELU) 18
4.1. EUGENIKA I HIPNOPEDIJA 21
5. ANALIZIRANJE PREAKTIČNOG DIJELA 24
5.1. KROZ MOJ KOLAŽ 26
6. ZAKLJUČAK 51
7. LITERATURA 52
8. POPIS SLIKA 53

1. UVOD

Današnja stvarnost u kojoj živimo sve više podsjeća na znanstveno fantastični roman. Ta usporedba možda zvuči kao klišej no pročitavši djelo, Aldusa Huxlya, pod nazivom "Vrli novi svijet", asocijacija na današnje društvo, u kojem se krečem, je neizbježna.

Pomno kreirane reklame na televizijskim programima, vijesti te zanimljivosti koje putem medija možemo vidjeti dobro znano utječu na naš mozak tj. na naše razmišljanje. Vidljivost nipošto nije nešto samo po sebi razumljivo. Kao prvo, vidljivost kulture pretpostavlja razlikovanje, možda čak suprotstavljanje, percepcije i prepoznavanja. Drugi sklop se odnosi na centralnost pogleda u našoj kulturi, o tome da li u skladu s Guyem Debordom živimo u društvu spektakla ili nas je Michel Foucault uvjerio da je riječ o društvu nadzora. Nezaobilazna su pitanja o tzv. zavodljivosti slika, potrebne su rasprave o prirodi alegorije i analogije: o tome kako mislimo pomoću slika. Svi znamo, na primjer, koliko je filozofskih metafora zasnovano na vizualnosti. Prije svega toga ipak valja reći: vidljivost je stalni skandal razmišljanja.[1] U tom vrtlogu skandala, blještavila te subliminalnih poruka teško je razabrati koji sadržaj je „otrovan" a koji zdrav.

Živimo u dobu vizualne kulture. Granicu između jezičnih i nejezičnih sustava reprezentacije središnju je ulogu odigrala vizualna reprezentacija. Do tada je ta problematika bila ograničena na pojedinačne discipline, poput povijesti umjetnosti, filozofije, semiotike, estetike, čije su međusobne granice bile naizgled jasno povučene. No otvaranjem disciplina jedne drugoj, vizualna reprezentacija, gubi položaj suverena predmeta kojim se neka od disciplina bavi. Ponovno okretanje vizualnoj reprezentaciji i klasično-filozofijskoj problematici viđenja pokrenulo je veliko prestrojavanje do tada poznatih polja semiotike, psihoanalize, dekonstrukcije, analitike diskurza, teorije medija, kulturalnih studija i sl. Radom se nastoji pokazati da je takva relativizacija granice između jezičnih i nejezičnih sustava, s druge strane, učinak privilegiranja koncepta vizualnog predočavanja. To se privilegiranje slike u disciplinarnom području vizualne kulture pojavljuje kao razmjena teorijske interpretacije za predsubjektivno iskustvo fasciniranosti slikom.[2] Motiv mi je to bio da vizualno prikažem problematiku koju susrećem u svakodnevnici. Nedostatak bliskosti među ljudima, naučena pravila ponašanja te prihvaćena pod pojam „normalno", abnormalno veliki konzumerizam

[1] Čačinović, Nadežda. Vizualna konstrukcija slike: Vidljivo i spoznaja. Zagreb: Biblioteka Tvrđa, 2009.
[2] Mijatović, Aleksandar. Vizualna kultura tumačenja slike: kako predsubjektivna fascinacija postaje teorijom bez subjekta. 2010. https://hrcak.srce.hr/109069 .

koji iz dana u dan sve više raste i zauzima naše vrijeme koje bismo mogli iskoristiti za unaprjeđenje i upoznavanje samoga sebe, lažna blještavila proizvoda te razni stimulansi, koji nam pomažu prikriti problem no ne i riješiti ga, samo su djelić onoga što me ponukalo da izrazim svoje mišljenje, svoje emocije kroz jednu seriju radova rađenih kolaž tehnikom. Organ oka, koji nam pruža osjetilo vida, danas je, nažalost, primaran. Oslanjamo se na njega više nego na njuh, sluh, opip ili okus. Zato je više nego ikad bitno koje boje, oblike, ilustracije i td. koristimo u prenošenju poruke.

Roman „Vrli novi svijet“ jezivo podsjeća na društvo danas. Vrlo jasno i razumljivo je da svako biće teži ka sve većoj sreći no do problema dolazi kada se pojam sreće izjednači sa pojmom zadovoljstva. Svakodnevno se i sami možemo susresti sa puno raznih ponuđenih zadovoljstava koji bi nam na kraju trebali pružiti osjećaj sreće no zapravo postajemo ovisnici. Kada spominjem ovisnost ne mogu ne dotaći se tužne činjenice koliko smo zalutali, tražeći sreću na krivim mjestima, pa se oslonili na kemijske supstance koje također daju pusti osjećaj zadovoljstva. U potrebi smo tražiti još no tako se nesvjesno udaljavamo od sebe samih. Pomućenih mozgova lutamo po svijetu pripovijedajući kako nam je dobro, kako smo našli mir i sreću. Sljedeći trenutak, u slučaju nezadovoljstva, mi opet posežemo za kratkotrajnim rješenjima u obliku tableta i slično.

Moderno društvo teži ka tehnološkom razvitku te se u tom smjeru razvijamo neopisivo brzo. Tehnološki napredak doveo je do usavršavanja postojećih i stvaranja novih medija, koji dovode ljudsku komunikaciju na novu razinu. Ali napredak i usavršavanje ne moraju nužno voditi i povećanju kvalitete čovjekova života. Huxley opisuju tehnologiju koja služi uspostavljanju novih, učinkovitijih i ugodnijih formi društvene kontrole i širi se na manje razvijena područja svijeta. Zahvaljujući golemim poboljšanjima u komunikaciji i načinima transporta, globalni pokret ljudi, kao i materijalnih i simboličkih dobara, stalno raste. Vijest se širi vrlo brzo i trenutačna je. Sredstva masovne komunikacije i dalje se ubrzano razvijaju. Mediji su nezaobilazni i svakodnevni dio života mnogih ljudi. Oni odražavaju i stvaraju socijalni i kulturni svijet u kojem ljudi žive.[3] Nekomercijalni mediji praktički su nestali u korist lake zabave i manipulacije. Iskorjenjuje se kritički duh iz javnoga života, nudeći teledirigiranje, spektakularno nadmetanje i propagandu, a ponajviše zaglupljujućih spektakala za mase. Jeli ideologija medija, zasnovanih na ugodu i zabavi, samo jedan od mogućih kanala kako kroz društvo kontrolirati pojedinca?

[3] Dujmović, Mauro. Vrtlog novog svijeta. Završni rad Sveučilišta Jurja Dobrile. Pula. 2009.

2. KOLAŽ

Dok sam razmišljala o romanu koji me fascinirao, glavom mi je prošla ideja kako bi najbolje bilo interpretirati ga kroz tehniku kolaž. Koristiti medij (časopisi, letci, promotivna štiva i td.), izobličiti ga škarama te učiniti slojevitu cjelinu kojom bih prikazala sadržaj romana te stvarnosti koja nas okružuje. Bilo mi je vrlo apsurdno kupovati časopise i ostali sadržaj, kako bih imala materijala za radove, pa sam krenula u potragu za onim koji se nude besplatni. Većinom je to bio sadržaj kojem je „prošao“ datum, pročitana i pregledana žuta štampa u frizerskim salonima, letci sa obavijestima akcija u trgovinama i slično.

Izrezivajući dijelove teksta ili fotografija uistinu sam mogla uočiti svo blještavilo koje se prožima stranicama. Vrli novi svijet vrišti iz njih te omamljuje čitatelja, nudi pregršt savjeta i recepata kako izgledati, ponašati se te biti sretan. Kolaž od svih tih izrezotina uistinu daje dimenziju napravljenom djelu.

2.2. TEHNIKA KOLAŽ U UMJETNOSTI

Kolaž je vrsta umjetničkog djela koje je sastavljeno od različitih materijala i dijelova. Većina slučajeva podrazumijeva kolaž kao tehniku lijepljenja papira na papir no tu spada i kombiniranje bilo kakvih drugih materijala, od tkanine do plastike, raznih predmeta usklađenih u jednu sliku ili sustav. Kolaž je danas u potpunosti usvojen u obrazovnoj praksi i u školama kao rekreativna i nastavna aktivnost.

Dolazi od francuskog glagola „collage“ što znači lijepljenje. Kolaž je djelo nastalo lijepljenjem stvari na površinu, možemo reći da je kolaž jedan oblik umjetničkog djela miješanih medija. Vrlo često, kolaž se smatra mješavinom "visoke" i "niske" umjetnosti. Visoka umjetnost znači našu tradicionalnu definiciju likovne umjetnosti i nisku umjetnost koja se odnosi na ono što je napravljeno za masovnu proizvodnju ili reklame. To je noviji oblik moderne umjetnosti i popularna je tehnika koju koriste mnogi umjetnici.[4]

Sredinom 20. stoljeća, prvenstveno kod kubista, tehnika kolaž se razvila za izradu avangardnih djela. Stvorila se jedna vrsta polimaterijalizma koja je dovela do jedne struje klasičnog kolaža u futurizmu i apstraktnoj umjetnosti s težnjom ka geometričnosti te do još jedne struje kolaža u tri dimenzije, nazvanom assemblage koju nalazimo u pokretima kao što su novi dadaizam i novi realizam.[5] Pablo Picasso i George Braque jedni su od najbitnijih umjetnika kada govorimo o kolažu, usuđujem se reći da su začetnici tehnike. 1912 Pablo Picaso koristi spomenutu tehniku u tzv. papiers colles te je umjesto papira ubrzo počeo koristiti kutije cigareta, šibice te igrače karte. Također, 1912., zalijepio je tkaninu na površinu djela „Mrtva priroda sa stolicom“ te uže oko ruba ovalnog platna. Iste godine, George Braque, na svoje djelo „Voćno posuđe i stalko“ lijepi imitaciju drvene zidne tapete.

Jedan od prvih umjetnika koji je svoja djela prikazao svijetu i široj javnosti je John Heartfield koji je svoj rad koristio kao satiričko oružje protiv nacizma i Hitlera. Njegovo djelo sastojalo se od fotografija.

[4] Gersh Nešić, Beth. Kako se kolaž koristi u umjetnosti?. https://hr.eferrit.com/kako-se-kolaz-koristi-u-umjetnosti/.
[5] https://hr.wikipedia.org/wiki/Kolaž



Slika 2.1. John Heartfield. Platz. 1924

George Grosz je u svojim spisima rekao: "kad smo John Meartfield i ja izumili fotomontažu, u mom studiju, u 5 sati jednog jutra 1916., ni jedan od nas dvojice nije imao "pojma" o njezinom ogromnom potencijalu ni o trnovitom putu, ali punom uspjeha koji nas je čekao. Kao što se u životu često događa zapeli smo u izvor bogatstva bez da smo to primijetili.".[6] Povijest je krasilo još mnoštvo prethodnika ove tehnike no valja spomenuti još neke poput Hannah Hoch. Vrsna umjetnica lijepila je komade fotografija izrezanih iz časopisa te napravila vrlo poznati djelo 1919. godine „Cut with a Kitchen Knives. Bila je sudionica dadaističkog pokreta kao i Kurt Schwitters koji je kao spomenuta Hannah također lijepio izrezane dijelove časopisa i novina. Umjetnik je svoje kolaže nazvao „Merzbilder“. Riječ je izvedenica kombinacije njemačke riječi „kommerz“ što znači komercijalan, te „bilder“ što znači fotografija.



Slika 2.2. Hannah Hoch, „Cut with a kitchen knives“. 1919-1920.

[6] https://hr.wikipedia.org/wiki/Kolaž#cite_ref-1



Slika 2.3. Kurt Schwitters. „Merzbild". 1919.

Mnogi umjetnici smatraju da su časopisi i isječci iz novina, fotografije, tiskane riječi, pa čak i hrđavom metalnom ili prljavom krpom izvrsna sredstva za prenošenje poruke. To možda neće biti moguće samo s bojom. Na primjer, ravnomjerni paket cigareta zalijepljen na platnu ima veći utjecaj nego jednostavno slikanje cigarete.[7]

[7] Gersh-Nešić, Beth. https://hr.eferrit.com/kako-se-kolaz-koristi-u-umjetnosti/.

3. POP ART

„Medij je djelomično život, djelomično umjetnost a nastoji da bude više i od jednog i od drugog. On kvari svoju publiku i radi umjetnosti i radi života a oštećuje oboje radi svoje publike.“

Randall Jarrell.[8]

Pop art je razdoblje umjetnosti, razdoblje koje je dvaput rođeno. Prvi puta u Engleskoj, a zatim, neovisno od toga, u Americi. Njegova pojava u Engleskoj nije bila toliko popularna kao što je bila u Americi. Mnoštvo mladih, poznatih i utjecajnih ljudi strastveno je uživalo u umjetnosti i tadašnjim zabavama koje su za sobom vukle i srednju generaciju koja je sve više davala priznanje takvoj vrsti umjetnosti za koju su mnogi govorili da je beznačajna i komercijalna. Značajna je činjenica da je Pop art hibrid , proizvod dva desetljeća kojima je dominirala apstrakcija, pa je kao takav nasljednik apstraktne a ne figurativne tradicije. [9]

Kada se Pop art pojavio u Engleskoj, veliki broj Američkih i Europskih kritičara i umjetnika je sa razočaranjem promatralo njegov razvitak tj. djelovanje. Sve nade su bile uložene u porast „novog humanizma, u Americi poznatog pod imenom „nova slika čovjeka“ a u Europi „nova figurativnost“ tako da nije bio pozdravljen dobrodošlicom. Međutim, za druge promatrače takav nekritički odraz onoga što nas okružuje bio je pravo osvježenje.

Pop art nije, kao pokret, pustio korijenje ni u jednoj zemlji, niti je bio spoj stilova na jednom širokom području. U svakom utjelovljenju se javljao u različitom vidu, ali njegove norme nisu bile ograničene toliko zemljopisnim faktorima koliko široko rasprostranjenom odlukom da se pitanjima suvremenog života prilazi prvo s pozitivnog stajališta a ne negativnog. Bavljenje tinejđerskom kulturom ukazuje prije na neprijateljski odnos prema suvremenim vrijednostima nego na njihovo prihvaćanje; ono označava jedno novo odvajanje od prihvaćenih smjerova umjetnosti.[10]

Umjetnici koji, naizgled, nisu imali veze jedni sa drugima kao da su radili pod istom energijom tj. dijelili su stil koji kao da je vidio u zraku. Europljani nisu čuli za Amerikance i obratno no svejedno su dijelili isti smisao. Usprkos toj vezi koju su dijelili, pravi, zreli pop art je specifičan za Ameriku, naročito za New Yourk i Los Angeles. Istinski pop art je u suštini proizvod američkog razmetljivog, vulgarnog, lakomislenog društva, njegove prednosti što je u

[8] R. Lippard, Lucy. Pop art. Izdavački zavod Jugoslavija. 1977.
[9] R. Lippard, Lucy. Pop art. Izdavački zavod Jugoslavija. 1977. 9. str.
[10] R. Lippard, Lucy. Pop art. Izdavački zavod Jugoslavija. 1977. 10. str.

kudikamo bližoj vezi sa budućnošću nego sa prošlošću. U ikonografskom smislu, međutim, postoji velik broj prethodnika pop arta, kako europskih, tako i američkih.[11] Otprilike pedeset godina je prošlo od kako su kubistički kolaži posijali sjeme pop arta svojim kolažima. Ako se gleda unazad, izgleda nevjerojatno što komercijalni predmet nije bio mnogo ranije otkriven kao opća osnova umjetnosti.[12]

Predstavnici ovog pravca u Americi su Jasper Johns i Robert Rauschenberg. Japer slika tehnikom voska (enkaustika), prikazuje Američku zastavu.



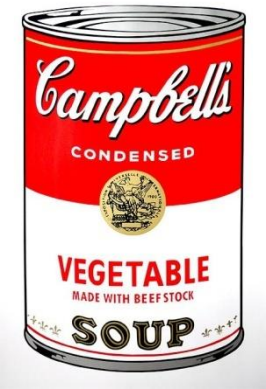
Slika 3.1. Jasper Johns. Flag. 1954-1955.

Rauschenberg je izrezivanjem časopisa i reklama radio kolaže u duhu apstraktnog ekspresionizma. Nakon toga je u svoje radove ubacivao svakojake pronađene predmete i proizvode, otpatke potrošačkog svijeta. Od niza otpadaka stvara novi predmet tj. skulpturu, višeznačnih oblika i značenja. Svoja djela naziva „Combines“ čime naglašava kako ona nisu skulptura niti slika.

Najpoznatiji Pop Art umjetnici su Roy Lichtenstein koji ironično uvećava dijelove stripa do galerijskih formata slike, i Andy Warhol koji, sa svojim slikama najpopularnijih proizvoda i osoba, minimalizira umjetnikov rad. Andy Warhol je javno slavio američki konzumerizam u svojim ponavljajućim segmentima prizora ikona popularne kulture (Campbell juhe, Marilyn Monroe ili Elvis Presleya).

[11] R. Lippard, Lucy. Pop art. Izdavački zavod Jugoslavija. 1977. 11. str.
[12] R. Lippard, Lucy. Pop art. Izdavački zavod Jugoslavija. 1977.11. str.

Lichtenstein je najveći dojam postigao izdvajanjem pojedinosti iz cjeline i povećavanjem. Jedna sličica stripa povećana na dimenziju slike dobila je novo značenje i svojom nas uvjerljivošću podučila da prestanemo prelistavati i "gutati" sve što nam nudi tisak, da trebamo usporiti i pomno se suočiti s vizualnom zbiljom u kojoj živimo. Doslovnost njegova pristupa se ogleda i u poentilističkoj tehnici rješenja površine slike. Točkastom strukturom imitira raster novinske slike. Njegov postupak je istovremeno hladno reproduktivan i ironičan.[13]

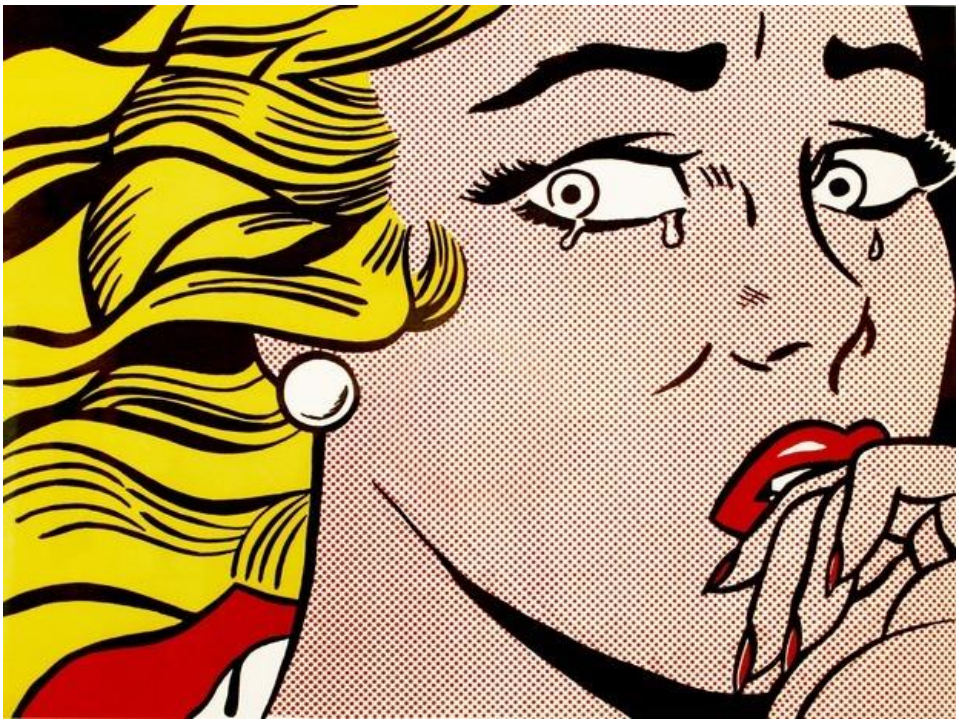


Slika 3.2. Andy Warhol. Campbell's Soup Cans. 1961-1962

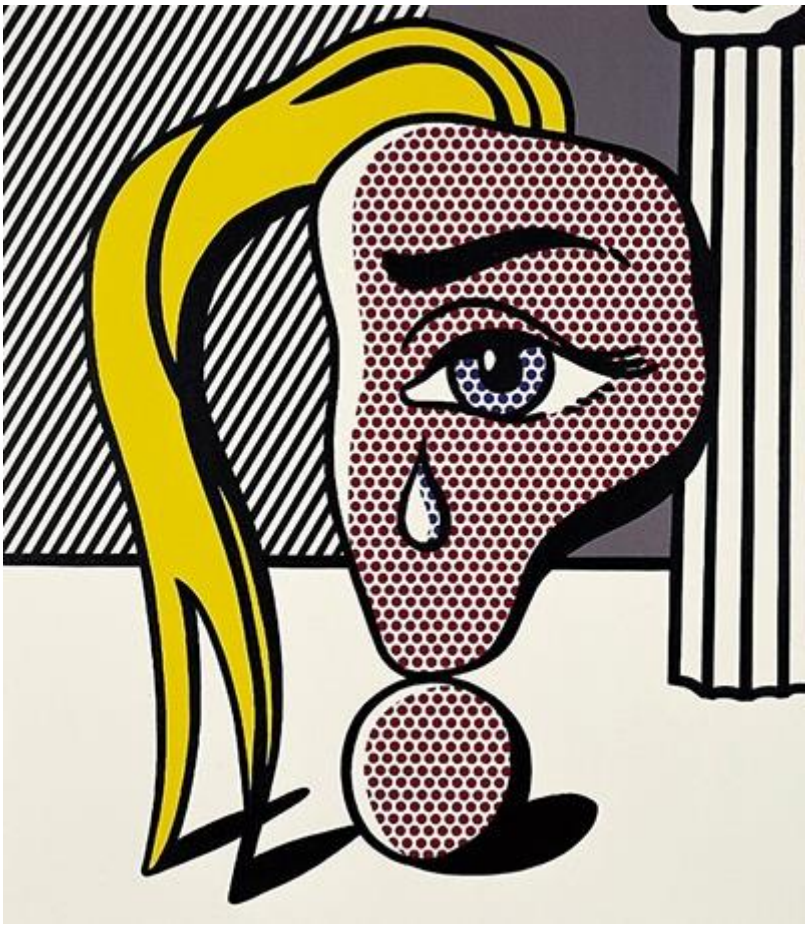


Slika 3.3. Andy Warhol. Marilyn Monroe. 1967.

[13] https://hr.wikipedia.org/wiki/Pop_art#Predstavnici



Slika 3.4. Roy Lichtenstein. Crying girl. 1963.



Slika 3.5. Roy Lichtenstein. Girl with tear. 1977.

4. VRLI NOVI SVIJET (O AUTORU I DJELU)

Aldous Leonard Huxley djelovao je šezdeset devet godina. Bio je engleski književnik. Rodio se na jugu Engleske u grofiji Surrey. To je oblik povijesne, ceremonijalne i nemetropolijanske grofije. Karakteristika je ta da je živjelo do 1,400.000 ljudi, te je imala odlike nemetropoliske i ceremonijalne države. Muška strana obitelj mu je bila vrlo uspješna, brat mu je bio dobitnik Nobelove nagrade za medicinu a majka i sestra u nepovezanom incidentu nažalost umiru. Obrazovanje je gradio u najpoznatijoj i najstarijoj engleskoj privatnoj školi u Etonu, a htio je postati liječnikom. Nažalost, upala rožnice oka ga sprječava u tome, te mu stvara problem što ga oslijepljuje skoro skroz. Nije mu preostalo ništa drugo nego učiti pisati i čitati knjige sa Brailleovim pismom, tako je i bilo a pomoć mu je uz instruktora bio i pisaći stroj pa je nastavio sa školovanjem. Do osamnaeste godine ima napisan već jedan roman, što je veliki uspjeh no podaci do kojih dolazim su manje-više nedorečeni pa tako saznajem da mu se vid vratio nakon nekog vremena u životu te tada kada se vratio romana, kojeg je napisao slijep nabadajući po pisaćem stroju, više nema.

Svoju književnu karijeru, nakon povrata vida te završetka školovanja, započeo je kao pjesnik. Izdao je prvu knjigu stihova 1916. Godine. Malo kasnije nakon toga zaljubljuje se u Belgijanku koja je za vrijeme prvog svjetskog rata došla u Englesku kao izbjeglica te sa njom ima svoje jedino dijete. Prve godine svog braka obilježio je radom u novinarstvu, početak pisanja kritika za glazbenu i kazališnu umjetnost. Pošto se predstavio kao pjesnik i pripovjedač, 1921 objavljuje svoj prvi tj „drugi“ roman pod nazivom „Cromovo žutilo“ u kojem sintetizira modu i interese svog vremena. To vrijeme najviše je živio u Italiji i Francuskoj te je bio u punom pogonu svog rada i napisao dva romana koja će ga učiniti slavnim a to su, Kontrapunkt i Vrli novi svijet. Kontrapunkt djelo u kojem piše o nihilističkom karakteru dvadesetih godina dvadesetog stoljeća, a Vrli novi svijet, tema mog rada, je najkraće rečeno, ironična vizija utopije budućnosti. Napisavši to, svoj život seli u SAD, ne dugo nakon toga počinje drugi svjetski rat u kojem se nije niti trudio sudjelovati. Širio je svoje poglede na svijet, mijenjao je perspektive i u svemu tome posvetio se sebi, postao je vegetarijanac te je počeo eksperimentirati sa halucigenim drogama. Pred kraj svog života uživao je meskalin te stvorio djelo „Vrata percepcije“ koja su mnoge umjetnike inspirirale za rad, kao npr. Grupa The Doors. Nakon spomenutog djela dolazi još jedno pod nazivom „Raj i pakao“. Život ga nije poštedio bolesti, dijagnosticiran mu je rak, a u međuvremenu je sahranio svoju prvu ženu, te zaljubivši se u novu došao do novog drugog braka. Vrlo je zanimljivo njegovo uživanje LSD-a. Sam korak do smrti nije ga spriječio da na

smrtnoj postelji zatraži još kapljicu LSD-a. Mnogi bi možda rekli „narkoman“, no nije nikako. Čovjek ispred svog vremena, u sve proživljeno je ulazio sa sasvim drukčijim pogledima i iz svega je izašao bolji i jači.

Njegovo djelo „Vrli novi svijet“ je, usuđujem se reći nešto slično proročanstvu za budućnost, koliko god zvučalo kao klišej. Današnji televizijski program je prepun reklama u kojima se nudi seks, droga i površna zadovoljstva. Vrli novi svijet je prikaz života i funkcioniranja ljudi na zemlji u toj mjeri da svijest, opća prirodna svijest ne postoji. Moral je maknut brisanjem povijesti, uništavanjem i zaboravljanjem na umjetnost. Dubina emocija nije upitna jer niti pojam nije poznat kao išta. Laki podražaji, brzi ciljevi, trenutna ugoda, zabava, veliko bezglavlje sa frizurama, gomilaju se. Puste želje tako da mišljenja i razmišljanja također sada spadaju u „nepostojeće smeće “.

Droga je obavezna, bez tog, već davnog otkrića, tablete, ljudi Vrlog novog svijeta ne bi znali kako preživjeti dan. Zbunjenost bi prevladala. Nastao bi kaos. Danas tu sliku viđam, svaki dan. Razni antidepresivi, antipsihotici i ostale vrlo stručne riječi od povjerenja nam pružaju uslugu da budemo „dobro“, svaki dan, jer biti dobro je nužna stvar za obavljanje toliko svakodnevnih obaveza, ako je slučajno netko drugačiji od većine taj zabušava. Ne ostvaruje svoje propisane ciljeve od neke apstraktno definirane skupine i tu dolazi do problema a problem je nešto što se mora rješavati, to je definicija i tako već godinama govori i praksa. Olakšani život, napredak čovjeka kao bića u skupini, da otkriva, pomaže ili odmaže te da industrijom gradi svoj okoliš te se njome koristi je omogućilo i to da možemo piti tablete. Tvorevina slična tj. mogu reći, ista tableti, velikoj pomoći, velikom pokretaču života u romanu pod imenom Soma. Ljudi, visoko obrazovani, sa svojim znanjem kontroliraju život u smislu poboljšanja naše vrste jer kao odjednom mi sad više nismo dovoljno dobri i ovako pokvareni.

Međuljudski odnosi u knjizi su apsurdan način prikaza komunikacije. Komunikacija kao najjače oružje svih ratova i u ovoj antiutopijskoj knjizi, kao i kod Orwela u 1834, se vidi kako opstaju oni koji znaju baratati riječima i mimikom tijela u komunikacijskim vodama, sukobima ili običnim raspravama. Riječi su suvišne, svima znamo, onda kad slika govori tisuću riječi, onda kad je izraz lica u prvom planu i kad je upečatljiviji od bilo čeg izgovorenog. Tako i ljudi vrlog novog svijeta prepoznaju razne izraze lica no nekakav zamišljen prizor nečijeg lica nije objašnjen niti se objašnjenje uopće traži, jedina težnja ka tome je da nestane, da se na tom licu rastegne osmjeh od uha do uha pa makar i najtuplji

drogirani oblik je u redu, sve samo da nije negativno. Prvo upozorenje je „Znaš da nadzornik neće biti sretan i ako te on vidi naljutit će se?... “ Naizgled složna funkcionalna i „sretna“ masa složena od pomno kreiranih jedinki koje, kad na kraju dana dođu doma, postaju ništa jer njihova svrha ne postoji, oni samo funkcioniraju u ponuđenim uvjetima tako da utažuju osjećaj zadovoljenosti, minimalni ciljevi zadovoljstva je vrhunac njihovih želja i razmišljanja.

Naravno, djelo bi bilo suhoparno i pomalo monotono, kada nebi postojala i suprotnost svemu navedenom. Dio društva, odcijepljeno od ove mirisne vesele sablasti, još uvijek egzistira kao naše bake i djedovi, jer niti ovo današnje doba ne mogu usporediti sa tim nekakvim „normalnim“ življenjem gdje je emocija prihvaćena onakvom kakva jest te se samo pokušava razumjeti, ne nužno odmah i ukloniti. Autor taj dio društva naziva „Divljacima“ te oni niti u kojem smislu, osim prijetnje da se „leti tamo“ ako nisi adekvatan, ne spadaju u sistem Vrlog novog svijeta. Jedna djevojka u romanu jako veselo govori o tome kako jedva čeka da vidi rezervat divljaka te izgovara tu želju sa maksimalno puno podrugljivog tona jer zamisliti svijet u kojem parfemi te naprave za omirišljavanje okoline ne postoje je ravno užasu, nezamislivom užasu

Dvoje glavnih likova helikopterom odlaze u svijet Divljaka. Leteći njihovim nebom, ne sluteći, dolazi do kvara helikoptera te oni završavaju na tuđem tlu, na tlu nekoga tko im se najviše gadi, nekoga od koga su pobjegli i sagradili svoju civilizaciju. Ljudi koji su prozvani Divljacima su ljudi u pravom smislu riječi, oni nisu samo stranci u tijelu civilizacije. Imaju osjećaje u sebi te je jedan od njih prišao u pomoć nesretnicima, dok su ih drugi vrijeđali te se primitivno odnosili prema njima. Autor vrlo vješto prikazuje situaciju gdje ljudi iz „civilizacije“ plaho stoje u blagom šoku, jedu drogu da bih se zadovoljili sa nečime tj. da bi se zavarali jer razmišljati u takvim ključnim situacijama znači biti izložen opasnosti da će možda spoznati što znači život, duhovnost, dublji ciljevi…

Dok „civilizirani“ ljudi hodaju po svijet Divljaka, sudjelujemo u usporedbi ta dva društva kroz jednu vrlo zanimljivu priču. Kao da se u jednom, nedefiniranom vremenu, susrela ljudska prošlost i budućnost. Vrli novi svijet sadržava ljude koji su svedeni na biološku strukturu i korisnog potrošača te osim fizikalno kemijske nema nijedne druge jednakosti sa čovjekom koji živi u rezervatu divljaka.

4.1. EUGENIKA I HIPNOPEDIJA

Eugenika kao pojam utemeljen u 19. stoljeću označava korištenje, ja bih rekla iskorištavanje, znanja o ljudskoj genetici radi utjecanja na stanovništvo i zdravstvenu politiku. Cilj je bio povećati pozitivne a smanjiti negativne gene. Kratko i jasno, poboljšanje ljudske vrste. Danas pod taj pojam spada čitava znanost koja se navodno bavi poboljšanjem genetike.

Što smo sijali, to ćemo i žeti! Sve više djece se rađa sa Downovim sindromom, to je samo jedan od primjera, znamo da razni sindromi pogađaju današnje novorođene. Umjesto da živimo i učimo od drugačijih, jer ništa nije bez razloga odlučilo postojat, mi ih se pokušavamo riješiti, odstranit ih u korijenu a smiješno je to zato što mi smo korijen, no dobro tema je to za drugu raspravu. Mnogi su, svejedno, sretni zbog znanosti koja im sada može pružiti da na vrijeme saznaju ima li njihovo buduće dijete kakvu genetsku zbrku jer žena na vrijeme može otići na abortus te svoju okolinu spasiti jedne, nažalost, gnjavaže. Teško je, u današnjem ritmu, s obzirom na perspektive ljudi, imati dijete sa sindromom, poremećajem ili slično, zato jer ništa nije prilagođeno toj situaciji baš naprotiv, sve se radi da se te situacije spriječe. Puno je navijača i zagovaratelja oko toga da se novorođena djeca sa teškom bolesti ili poremećajem ubije kako se, jednostavno, društvo ne bi moralo oko toga zamarati. Spoznaja života leži u nekakvom dubokom, ni malo lakom, putu. Ako pogledam sve te činjenice oko genetike o kojima znam jer mogu pročitati, gdje su još one koje ne znam jer su nedorečene ili tajna, vidim veliki korak ka Vrlom novom svijetu i znam da to nije nikakva novost i da tako živimo već dugo no ipak, bitno je reći, treba malo stati, usporiti i bit ok sa životom kakav god on bio.

Zbog postojanja pozitivne i negativne eugenike, pozitivna se odrazila u odlomku iznad a negativna je usko vezana za nacističku njemačku. Pozitivna eugenika je možda samo malo ljepše zapakirana verzija pa ju ne možemo nazvati negativna no negativna je uistinu vrlo negativna te ostavila posljedica na cijeli svijet u kojima živimo danas. Koliko je uzela maha za vrijeme drugog svjetskog rata, najbolje možemo vidjeti kroz mehanizme depopulacije i sterilizacije. Moderna povijest pamti najpoznatiji slučaj iz Perua u devedesetim godinama. Preko tristo tisuća žena, iz donjih i srednjih slojeva, je sterilizirano, nasilno i bez znanja da bi se, kao, popravila ekonomska situacija u zemlji. Takav slučaj je samo još jedan u nizu i uopće ne moram spominjati da se time krše sva ljudska prava te prava slobode te da je tu počinjen veliki zločin protiv čovječnosti a i genocid. Takve situacije se ne mogu opravdati a niti shvatiti.

Osim za imperijalističke ciljeve, ratovi služe za otklanjanje „viška“ ljudi. Elita na vlasti, jednostavno, zbog ekonomije i ostalih slično bitnih stvari, smatra da joj je ponekad određen broj populacije prevelik te da je dužna nešto učiniti po tom pitanju. Smatram da su to psihopatske osobine ljudi te se nadam kako radnja romana neće biti naša sudbina.

Knjigom je opisan „idealan“ postupak izrade ljudi. Pokazala je eugeniku kao ono najbolje što se svijetu dogodilo. Poznata rečenica u romanu: „Zahvalan sam što živim u ovakvom svijetu.“[14] Igranjem gena složena je proizvodnja ljudi u slojevima: alfa, beta, gama, delta, epsilon. Kako bi se što bolje utjecalo na eugeniku koristi se hipnopedija.

Hipnopedija ili učenje za vrijeme spavanja je pokušaj prenošenja informacija nekome u snu. Spominjanje ove metode seže iz znanstveno fantastičnih romana. Spavanje je vrlo bitno u pamćenju informacija koje smo naučili no nije toliko djelotvorno koliko se mislilo u smislu puštanja zvukovnog zapisa osobi koja spava. Danas je to pojam u kognitivnoj psihologiji. Istraživanja su pokazala kako su ljudi bolje pamtili naučene informacije, jezične sposobnosti su im bile bolje te su se prostorno bolje snalazili. Hipnopedija je postala popularna zbog ljudske radoznalosti mogu li lakše naučiti i usvojiti određene informacije a da ne ulažu puno truda u pamćenje već pouzdajući se u tehniku osloniti se na učenje u snu. Iz tog razloga razne su tvrtke uspješno prodavale uređaje koji su se palili i gasili tokom sna te prenosili ljudima željene informacije. Teško je precizno odrediti koliko su te metode bile uspješne.

Zbog sve većeg spominjanja hipnopedije u časopisima i medijima, znanstvenici su odlučili pozabaviti se tim pojmom i vidjeti stvarnu učinkovitost. Provedeno je istraživanje 1942 godine u kojem je znanstvenik Le Shan odlučio provjeriti djelovanje ove tehnike. Sudjelovalo je 20 dječaka koji su imali poriv često gristi nokte. Tijekom 54 noći, po 300 puta svake noći je puštao zvučni zapis u kojem se čula rečenica „moji nokti su gorki“. Istraživanje pokazalo kako je 40% dječaka jednostavno prestalo gristi nokte. Istraživanja pamćenja nepoznate liste riječi također je utvrdilo da su oni koji su koristili tehniku hipnopedije brže naučili spomenutu listu no imali su isti broj pogrešaka kao oni koji se njome nisu koristili. U zadnjih par desetljeća, istraživanja dokazuju kako hiponopedija nije toliko učinkovita kao što se smatra. Taj rezultat zahvaljuje brojnim istraživanjima.

Kroz roman je ta tehnika opisana kao nešto od esencijalne važnosti za svijet u kojem ljudi tamo žive. Kroz san uče gdje im je mjesto, što trebaju raditi, kako funkcionirati, što

[14] Huxly, Aldous. Vrli novi svijet. Izvori. 1998.

željeti i kako jednostavno biti to što jesu – umjetno stvorena bića. Zbog hipnopedije hijerarhija staleža savršeno funkcionira, svako zna gdje mu je mjesto, tuđe, iako je možda bolje, ne želi te zbog toga nije povrijeđen niti išta slično. Puštanjem zvukovnih zapisa potiču i konzumerizam: „Kupi nove hlače, ako se poderu, kupi nove“ .[15] Jeziva je činjenica da se jednom takvom, jednostavnom, tehnikom može zamisliti upravljanje društvom na takav način gdje se iskorjenjuje sve ljudsko, sve ono nevino i dobro, ono čovjeku nepoznato a dato sa namjerom da sam kroz iskustva spozna i nauči.

[15] Huxly, Aldous. Vrli novi svijet. Izvori. 1998.

5. ANALIZIRANJE PREAKTIČNOG DIJELA

Praktični dio, sastavljanje tj. lijepljenje, kolaža počelo je tako da sam prvo prikupljala sadržaj koji mi može poslužiti tako da njegovom dekonstrukcijom napravim svoju konstrukciju koja će prenijeti moje emocije nakupljene čitanjem knjige Vrli novi svijet. Rezultatom tih emocija stvorena je poruka društvu koja vrlo apstraktno poručuje na različite načine: Što je bitno kod ljudi? Kako se jedni prema drugima odnosimo? Kako se odnosimo sami prema sebi? Kakvi smo sa prirodom te kakvu okolinu stvaramo?

Radovima opisujem ono što vidim oko sebe, jednu širu sliku gledanja prikazujem. Povezujem to sa romanom jer na vrlo sličan način vidim svijet kao što ga je A. Huxly opisao u svome djelu.

Časopise sam skupljala na raznim mjestima, od frizerskih salona pa sve do kupovine na kiosku. Dijelovi stranica grubo su izrezani, ne osvrćući se na detalje i sitnice težila sam ka pogledu tj. dojmu općeg viđenja pojedine cjeline a potom stečenoj emociji nakon pregleda cijelog niza cjelina.

Nakon prikupljanja, izrezivanja i lijepljenja radove sam „skenirala“, bolje rečeno fotografirala sa aplikacijom na mobitelu Office Lens koja imitira skeniranje. Digitalne radove sam obradila u Adobe Photoshopu (crop, brightness, contrast, hue, saturation) pa potom u Adobe Illustratoru pozicionirala na crnu podlogu veličine A3 formata.

Pokraj svakog rada sam dodala poetični opis, moja ekspresija koja je nastala pogledom na završeni rad.



Kreativni proces 1



Kreativni proces 2



Kreativni proces 3

5.1. KROZ MOJ KOLAŽ



Stajati pred tobom

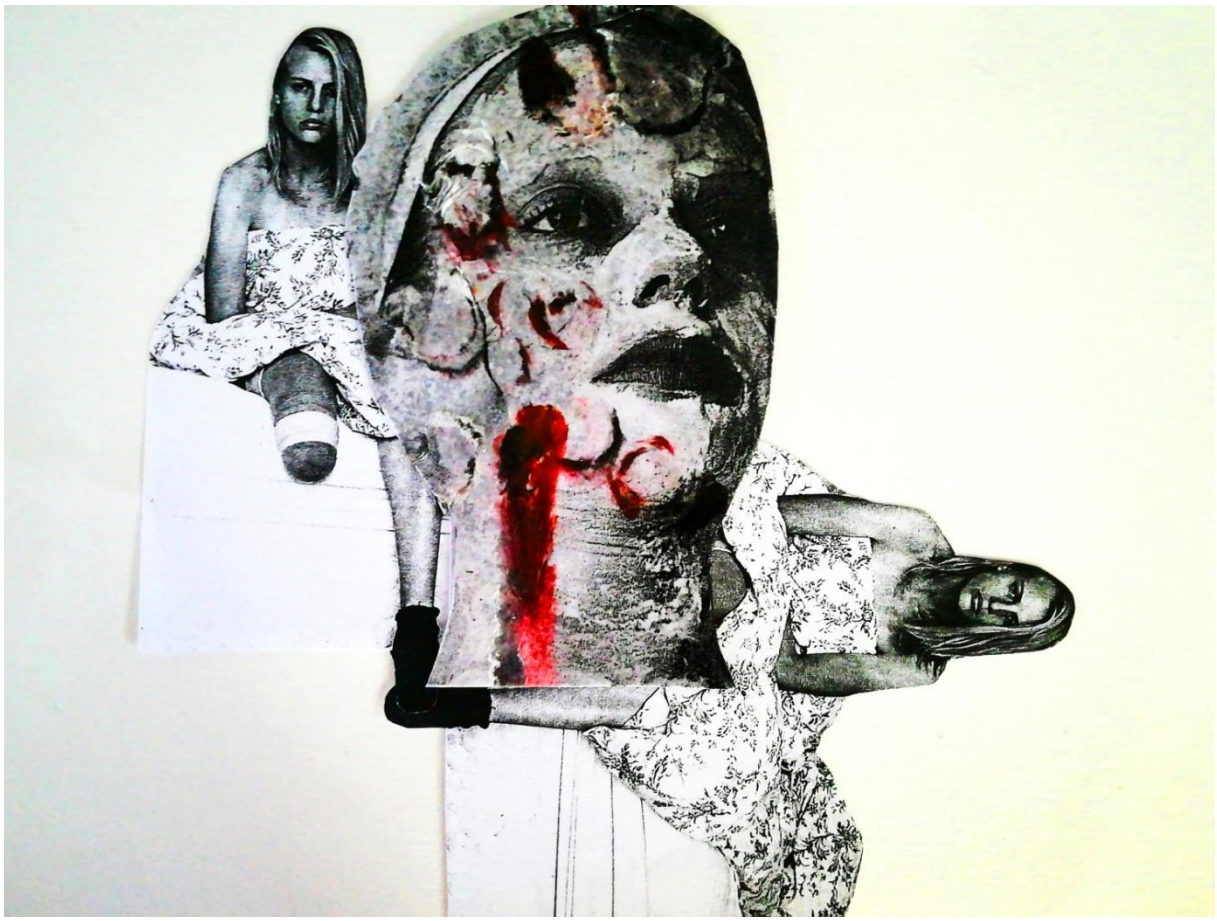
Kao pred nekim bogom

Bojati se i strepiti

Jad i bjedu gledati

Baš je senzacija

Luda nacija



Ma jel moguće

Bez metka ranilo te

Ma daj, molim te,

Brže bolje sakrij se

Svi vidjet će



Marširaju

Dok klinci se igraju

Svi sve znaju

No oni ne znaju

Da tom igrom seks mašine postaju



Mama, mama?

Ej teta!?

Ma ti tamo!

Oh ženo pa tko li si?



Dobar keš

Za opuštajući leš

Što mirisno visi

Kao opran veš



Mi smo hendikepi što utrkuju se

Brže bolje sijeci tu ruku, ni slučajno, ne rukujmo se!



Potpuno ispunjen

Nimalo razočaran

Zabavom izmoren

Površnošću očaran

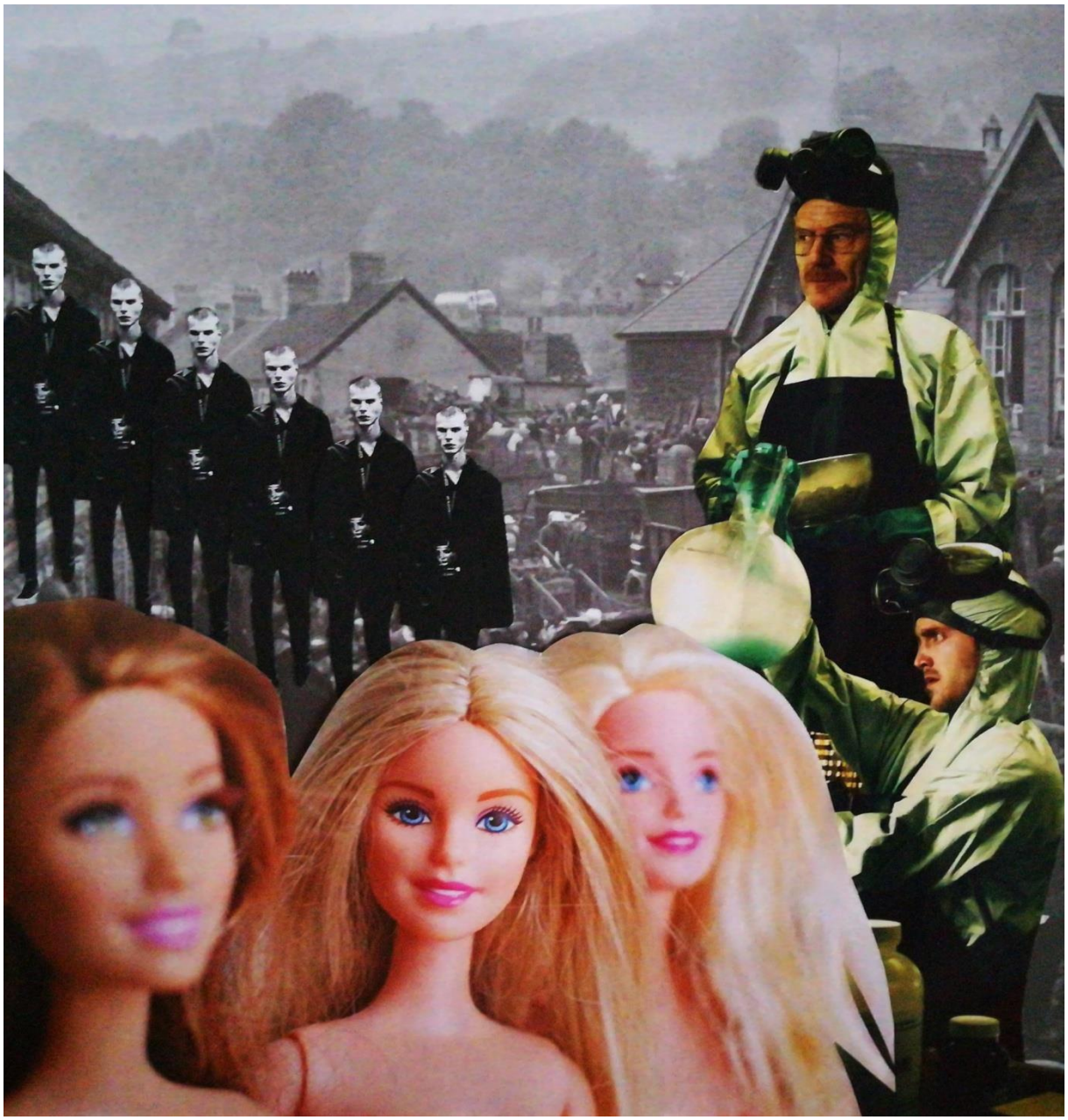


Šteta što ne znaš tko si

Nikada nećeš ni zati

Tvoje igre mozak neće aktivirati

Šteta što sam kriv nisi



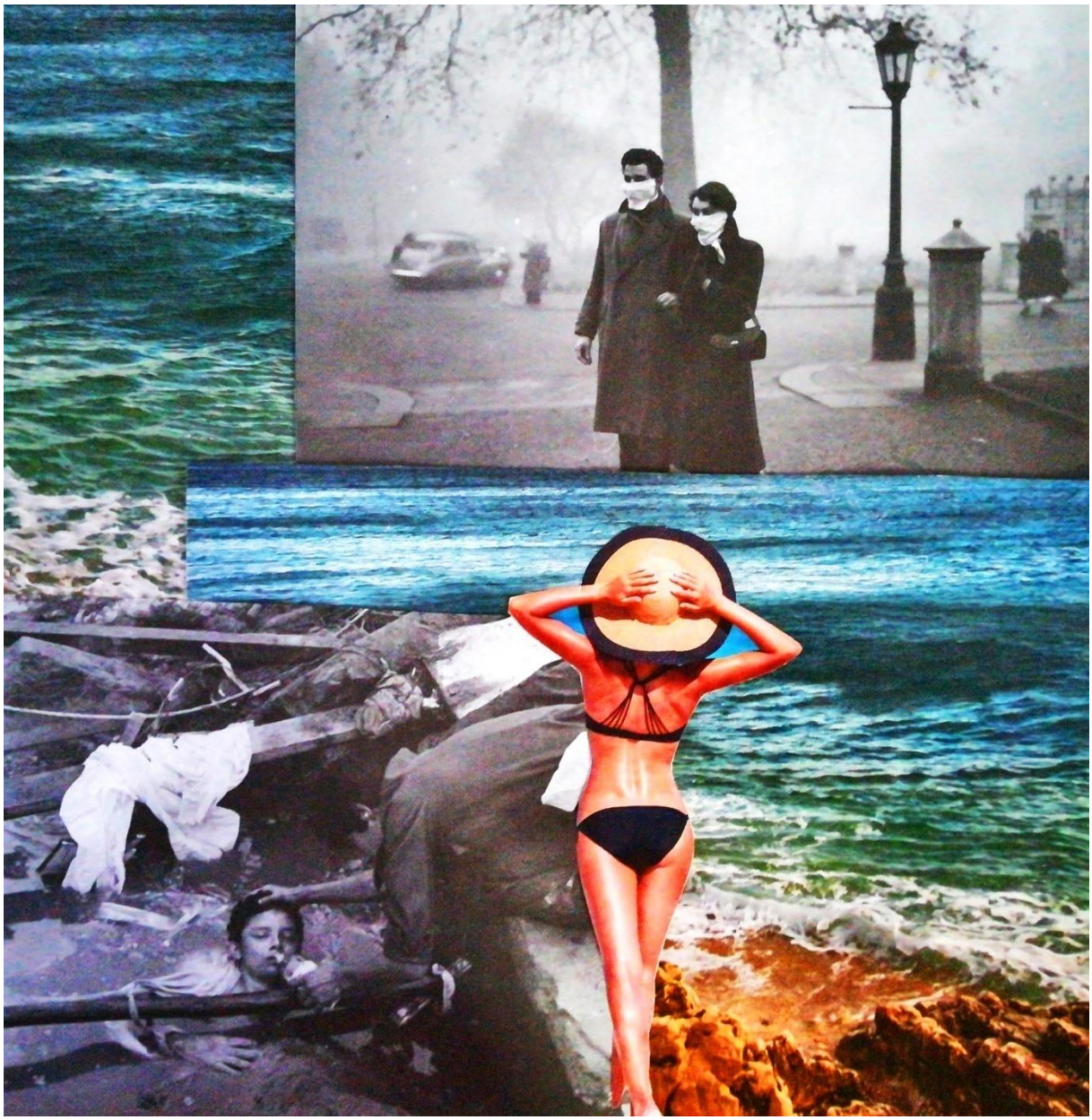
Nikad više rođeni

Zauvijek, od sada, napravljeni

Razlike u boji

Nitko nije bolji

Svijet nikad nije bio manji



Sve se ruši

Polako umire

Ja uživam

Ne poznam nemire

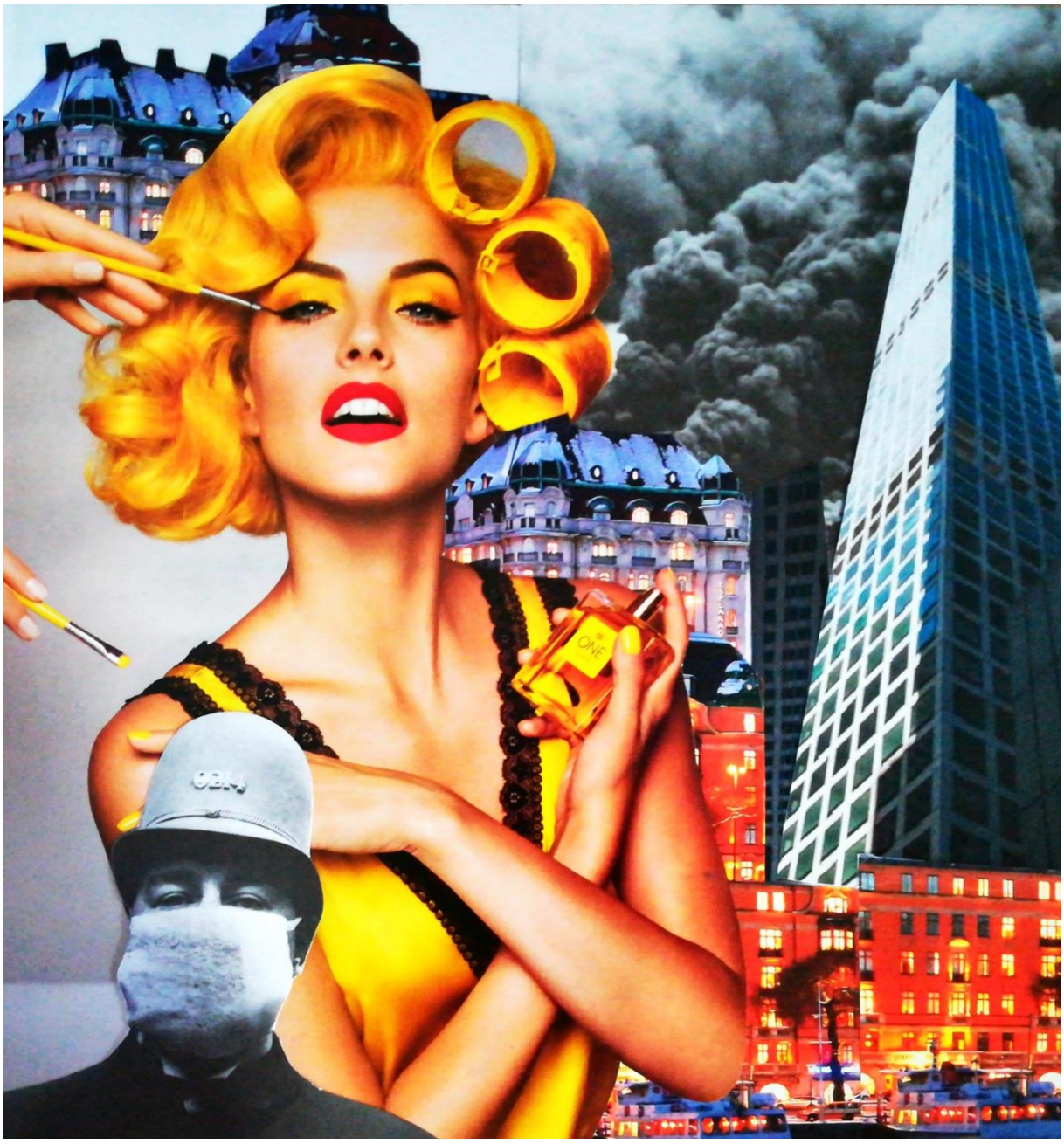


Koračam gradom

Svi me gledaju

Za moral ne brinem

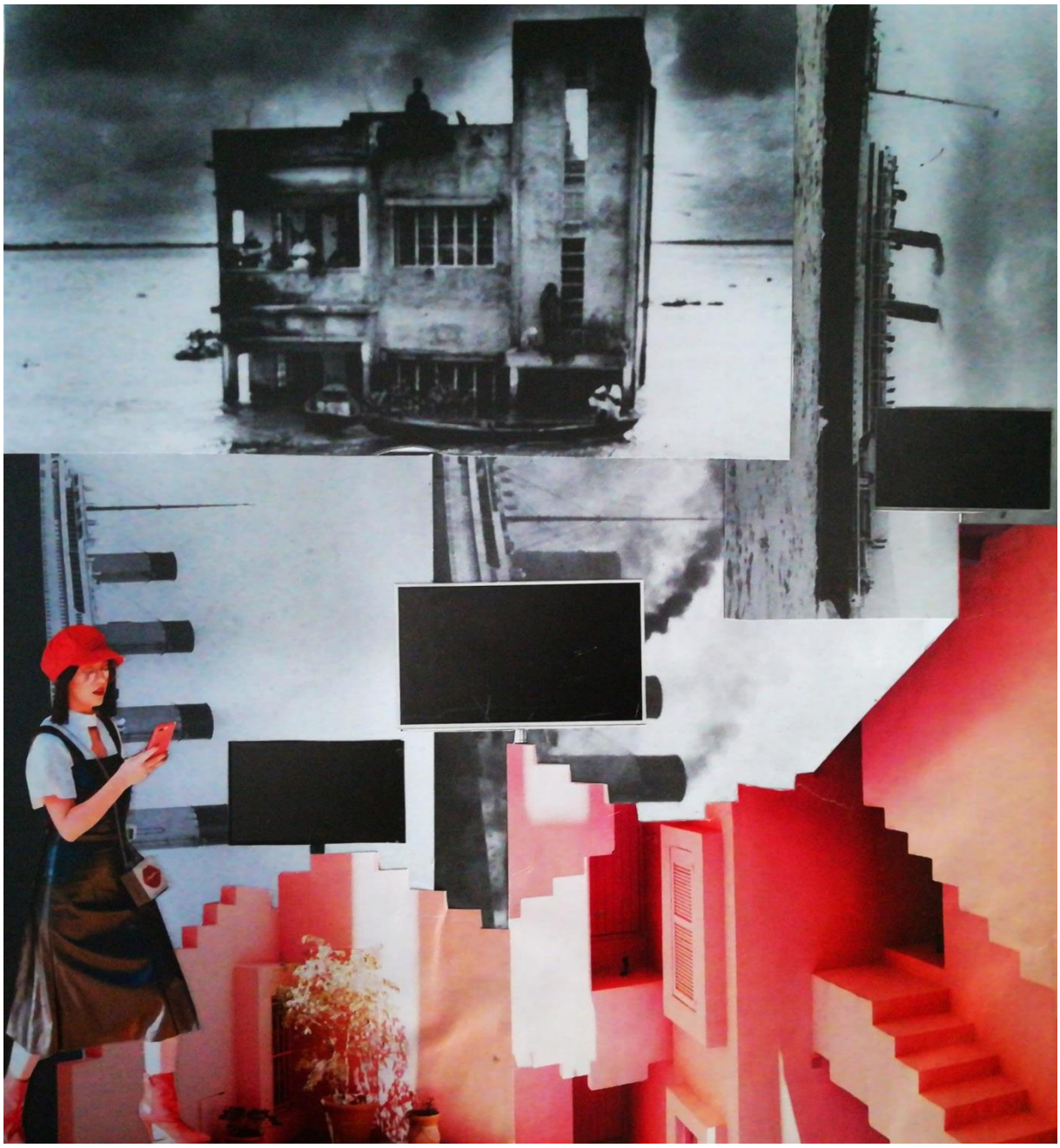
To ne vrebaju



Noću ili danju

U kaosu i sranju

Bitno da, ja sam, u svečanom izdanju.

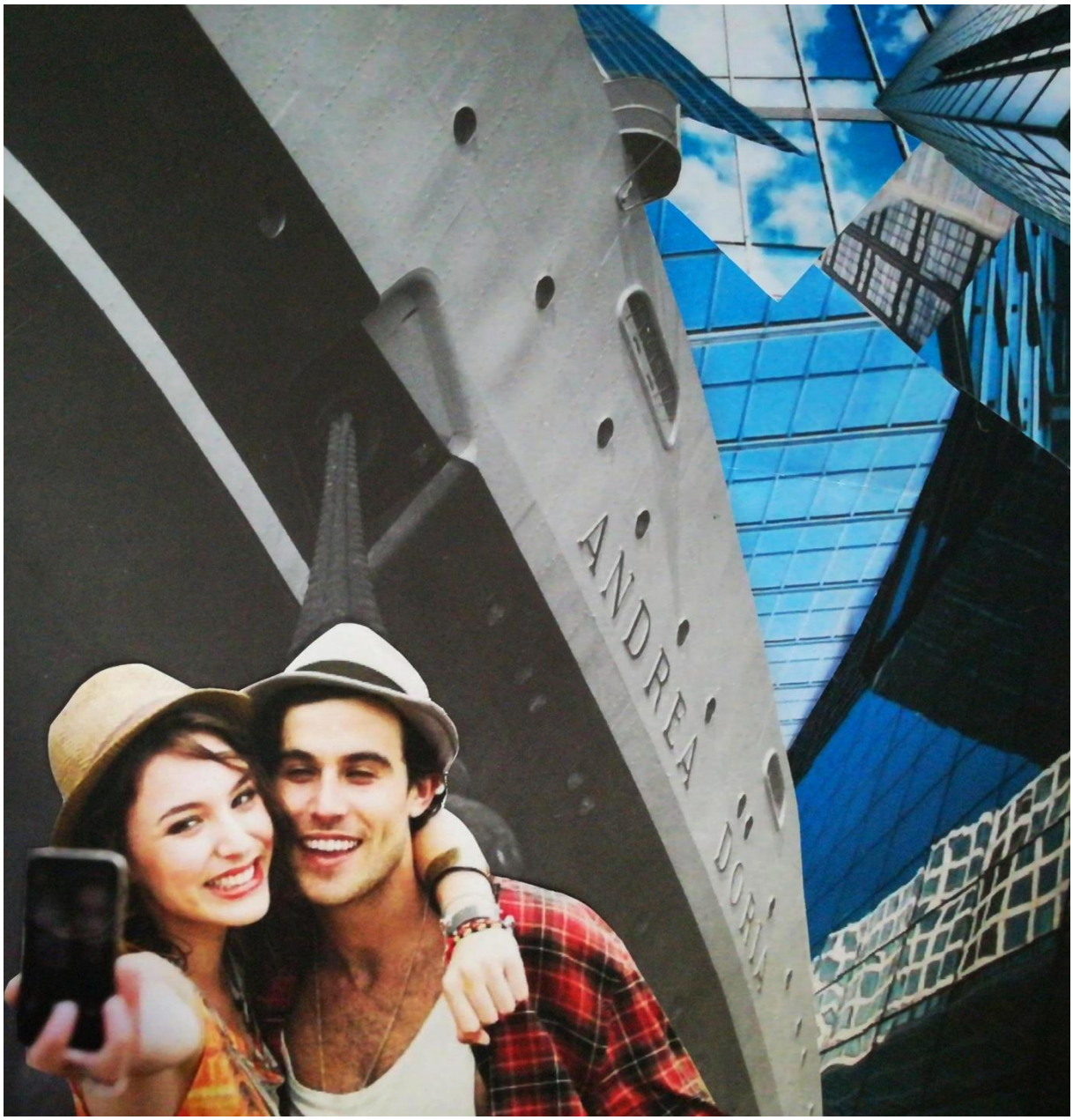


Od sebe bježim

Puštam taj brod da tone

Od svih tih misli sva se naježim

Ipak, neću čekati da svane.



Polako

Čekaj

Malo lijevo,

Ej! Previše,

Tu, tu

ŠKLJOC

Super smo!



Vrijeme leti

Mi na njegovoj meti

Sve više je minuta

I promašenih ruta



Isti smo

Iako jasno vidim da nismo

Zbog nekog tuđeg plana, izvisili smo.



Neboderi

Moji obzori

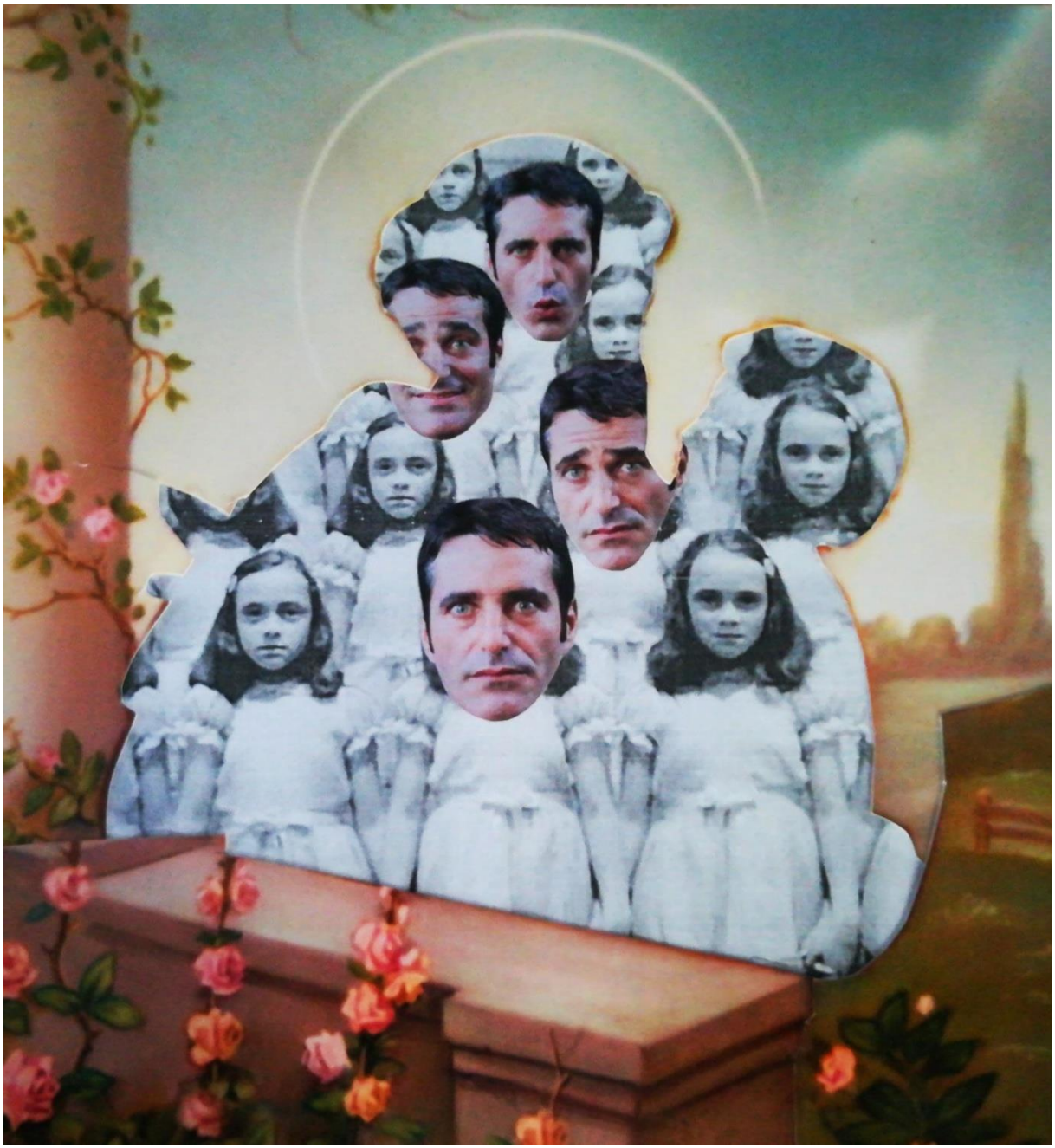
Ljudskom rukom obojeni

Tako mirni i spokojni

Ipak napadaju duh moj nemirni

Gade mi se svi ti prozori

Gdje nestali su, dobri stari, prirodni prizori?!



Drugo biće

Isto lice

Gledam

Čuđenju se ne dam

Vidim sve besmislice

Živi prizor kao krvoproliće



34io534io5jČČjkjpiu98H

ZOLOFT, sada dobro je

te.kgdflkg,34ksfsjj998J9U

ZOLOFT, i dalje dobro je

Pđpokđptre54fer4tq34t3

ZOLOFT, zauvijek dobro je!



Mislio si da dom svoj gradiš

Mislio si da mene braniš

Mislio si, a ipak si znao, da pravda to nije

Mislio si nešto, a sad me mišljenje to bije

Mislio si na nas stalno

Mislio si i nije boljelo momentalno

Sad ja mislim i pijem

Tu pobjedu tvoju a moj poraz vješto krijem



Kaži

Odmah slaži

Nikad istinu ne pokaži

Jer u svijetu tvome, ona ne važi



Onaj pogled što me pazio

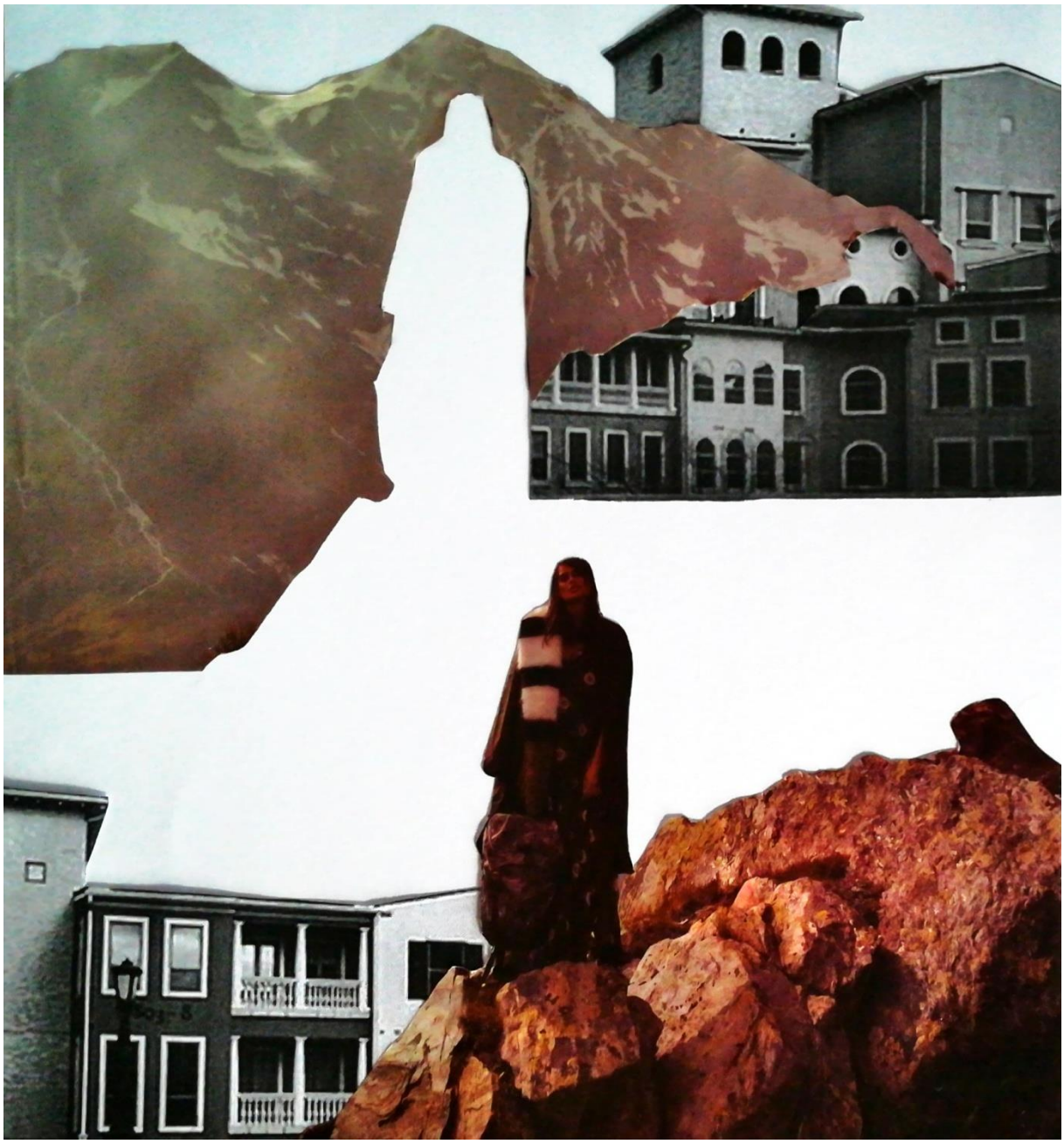
Mazio

Nestao je

Jest, ja sam vidio

Sad u ćošku kamera je

Taj pogled nisam volio

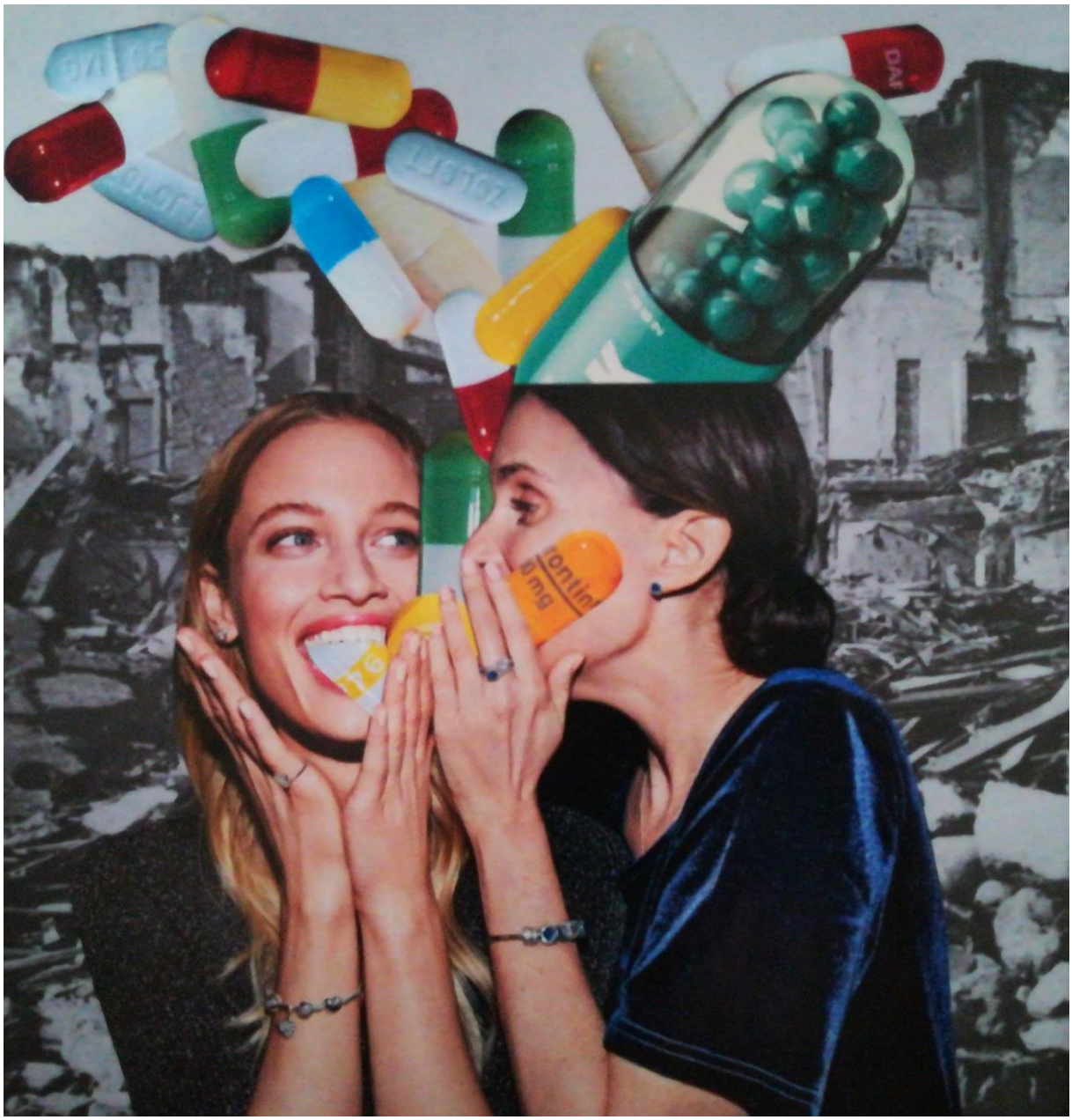


Ti što izgubljena stojiš

Između dva, sada više, nepovezana svijeta

Pomakni se

Popuni prazninu svoga leta



Dok bombe padaju

Mi uživamo

Dok drugi stradaju

Od sreće divljamo

Tužno razmišljaju

A mi se spajamo



A oni leže

Plaču

Ruše se snovi

Užasi skaču

No ipak, sve je uredu

Sa čašom u ruci, s osmjehom mašu.

6. ZAKLJUČAK

Na kraju svog kreativnog procesa u kojem prikazujem socijalnu putanju modernog društva zaključujem da je bitno cijelu tu problematiku prepoznati i uvidjeti no da ja kao jedinka nemam baš puno mogućnosti mijenjati taj tijek događaja koji razvijaju društvo u raznim smjerovima. Usprkos tome, smatram da ne treba niti odustajati od pokušaja prikazivanja tog istog. Dovoljno je ponekad da se promatrač samo upita na kratko ako već nema potrebu za osviještenjem. Smatram da se apstrakcijom danas puno toga može reći, prenesena emocija je ključ uspjeha, pitanje i odgovor u jednom. Kolaž tehnika je vrlo zahvalna po tom pitanju, bezbroj je mogućnosti i materijala kojim se možemo poslužiti a svaki promatrač ima jedinstven susret sa djelom te cjelokupnim doživljajem.

Mediji uistinu imaju velik dio našeg života te su sada naše ekstenzije u svakodnevnom sudjelovanju u njemu. Odgajaju nas, mijenjaju, pomažu i odmažu no jedno je sigurno bez njih više ne želimo, ne znamo i ne možemo.

7. LITERATURA

[1] Čačinović, Nadežda. Vizualna konstrukcija slike: Vidljivo i spoznaja. Zagreb: Biblioteka Tvrđa, 2009.

[2] Mijatović, Aleksandar. Vizualna kultura tumačenja slike: kako predsubjektivna fascinacija postaje teorijom bez subjekta. 2010. https://hrcak.srce.hr/109069 .

[3] Dujmović, Mauro. Vrtlog novog svijeta. Završni rad Sveučilišta Jurja Dobrile. Pula. 2009.

[4] Gersh Nešić, Beth. Kako se kolaž koristi u umjetnosti?. https://hr.eferrit.com/kako-se-kolaz-koristi-u-umjetnosti/.

[5] https://hr.wikipedia.org/wiki/Kolaž

[6] Huxly, Aldous. Vrli novi svijet. Izvori. 1998.

8. POPIS SLIKA

Slika 2.1. John Heartfield. Platz. 1924 / https://www.johnheartfield.com/John-Heartfield-Exhibition/john-heartfield-art/heartfield-book-art-1924

Slika 2.2. Hannah Hoch, „Cut with a kitchen knives“. 1919-1920. / https://www.researchgate.net/figure/Hannah-Hoech-Cut-with-the-Kitchen-Knife-1919-1920-Photomontage-44-7-8-x-35-7-16-in_fig8_274154549

Slika 2.3. Kurt Schwitters. „Merzbild“. 1919. / https://www.museothyssen.org/en/collection/artists/schwitters-kurt/merzbild-1a-psychiatrist

Slika 3.1. Jasper Johns. Flag. 1954-1955. / https://www.moma.org/collection/works/78805

Slika 3.2. Andy Warhol. Campbell's Soup Cans. 1961-1962 / https://www.artetrama.com/products/andy-warhol-sunday-b-morning-campbells-soup-can-portfolio

Slika 3.3. Andy Warhol. Marilyn Monroe. 1967. / https://www.moma.org/collection/works/61239

Slika 3.4. Roy Lichtenstein. Crying girl. 1963. / https://www.artsy.net/artist/roy-lichtenstein

Slika 3.5. Roy Lichtenstein. Girl with tear. 1977. / http://lichtensteinpaintings.com/girl-with-tear/